

Серединська Віра, Саченко Світлана
Тернопільський національний економічний університет
АУДИТ СИСТЕМИ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ

Сутність нормування праці полягає у розрахунку необхідних затрат часу на виробництво одиниці продукції (виконання роботи) за певного організаційно-технічного рівня виробництва. Воно дозволяє встановити міру праці і її конкретне вираження – норму праці. Остання є необхідною при плануванні трудової діяльності працівників та лежить в основі організації заробітної плати. Раціональне нормування праці підвищує ефективність використання трудового потенціалу підприємства і сприяє підвищенню продуктивності праці. Нормування праці є порівняно новим об'єктом перевірки, бо за умов командно-адміністративної системи господарювання здійснювалося лише з метою визначення суспільно-необхідних затрат праці для визначення планових показників обсягу продукції. При цьому встановлення норм праці мало формальний характер, не враховувалися інтереси працюючих. Така обставина негативно впливала не тільки на ріст продуктивності праці, але і на ефективність господарювання в цілому. Сучасні умови господарювання вимагають змін у соціально-трудої сфері, підвищенні змістовності праці, її привабливості для працівників. Результати аудиту нормування праці будуть практичною допомогою менеджерам в удосконаленні процесів нормування праці; дозволять їм приймати обґрунтовані рішення щодо вибору тих чи інших норм праці і її оплати, встановлювати порядок розроблення та впровадження сучасних нормативних матеріалів, переглядати та замінювати застарілі норми праці. Враховуючи зазначене, можна виділити такі основні напрямки аудиту системи нормування праці на підприємстві: забезпечення ув'язки нормування і оплати праці; визначення оптимальної чисельності працюючих та їх професійно-кваліфікаційного із врахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів розвитку виробництва; розроблення рекомендацій з упорядкування і регламентації праці працюючих; узгодження інтересів персоналу з інтересами і цілями підприємства.

Таким чином, метою аудиту системи нормування праці на підприємстві є поглиблене вивчення стану нормування праці та розроблення заходів пов'язаних з його удосконаленням. Відповідно до мети можна виокремити такі основні завдання аудиту нормування праці, а саме [1]:

- оцінювання організації нормування праці на підприємстві;
- оцінювання рівня кваліфікації працівників-нормувальників та розроблення заходів з метою підвищення рівня їх професійної підготовки;
- експертиза наявності на підприємстві інструктивних матеріалів з питань нормування праці;
- оцінювання складу та обґрунтованості норм праці та практики їх використання;
- оцінювання рівня охоплення робіт нормуванням за категоріями персоналу та структурними підрозділами;
- оцінювання правильності обліку виконання норм праці;
- оцінювання рівня виконання норм праці
- аналіз встановленого порядку заміни і перегляду норм праці;
- розроблення рекомендацій з виправлення виявлених недоліків у системі організації нормування праці.

Перераховані завдання взаємопов'язані, і якщо аудитор виявляє проблеми, наприклад, у обґрунтованості норм праці, то йому можна очікувати негативного впливу цих проблем на рівень їх виконання. За відсутності на підприємстві порядку перегляду та заміни застарілих норм є підстави сумніватися в їх обґрунтованості.

Оцінювання системи нормування праці вимагає від аудитора використання великого обсягу інформації. До джерел аудиторських доказів можна віднести: штатний розклад підприємства, колективний та індивідуальні договори працівників, їх посадові інструкції, Положення про оплату праці, Положення про преміювання та інші нормативні документи, які регулюють трудову діяльність, таблиці обліку використання робочого часу, наряди і нормовані завдання, матеріали вибіркового спостереження, фотографії і

самофотографії робочого часу, дані про виконання норм праці, звіти про перегляд і зміни норм, результати спостережень, опитувань, анкетувань і т.п.

В сучасних умовах господарювання удосконалення процесів нормування визначається лише потребами виробництва конкретного підприємства і не регламентується директивно. Після вивчення нормативної документації аудитор оцінює рівень її придатності для нормування праці різних категорій працівників, можливість подальшого використання чи обґрунтовує необхідність внесення змін або відміни і формування нової. Це значно спрощує роботу персоналу і створює передумови для росту продуктивності праці.

За результатами проведеного аудиту нормування праці можуть бути запропоновані заходи щодо його вдосконалення, які варто об'єднати у наступні групи:

- розширення напрямків нормування праці з метою збільшення частки персоналу, праця яких підлягає нормуванню ;
- підвищення обґрунтованості норм і нормативних матеріалів ;
- удосконалення нормативної бази ;
- розширення роботи з проведення спостережень і досліджень ;
- залучення робітників і фахівців до розроблення пропозицій щодо підвищення обґрунтованості норм;
- оптимізація кількісного та якісного складу нормувальників і систематичне підвищення їх кваліфікації

Таким чином, аудит дозволяє оцінити діяльність економістів з праці та нормувальників, дати оцінку обґрунтованості норм праці, розрахувати можливу економію чисельності персоналу у разі їх використання, що дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємства і, відповідно, заробіток кожного працівника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жуков А. Л. Аудит человеческих ресурсов организации / А. Л. Жуков – М.: МИК, 2010. – 382 с.